ประมวลปัญหาและสภาวการณ์ในปัจจุบัน
และนโยบายการพัฒนาวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก
ระยะ ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๖๗)
เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการสรรหาคณบดี
วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก

วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ประมวลปัญหาและสภาวการณ์ในปัจจุบัน และนโยบายการพัฒนาวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก ระยะ ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๗) เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการสรรหาคณบดี วิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก

ส่วนที่ ๑ ประมวลปัญหาของวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก

(๑) องค์ความรู้และตำราการแพทย์แผนไทยยังต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาเชิงวิชาการให้ร่วมสมัยกับยุคปัจจุบัน ตลอดระยะเวลา ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา แพทย์แผนไทยได้ยึดเอาตำราแพทย์ศาสตร์สงเคราะห์เป็นตำราหลักในการเรียนรู้ สืบทอด และสอบขึ้นทะเบียนวิชาชีพ ซึ่งเป็นตำราที่บันทึกข้อมูลหรือความรู้ที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์ปฏิบัติการรักษาโรคแบบลองถูกลองผิดของแพทย์แผนโบราณ จึงเป็นความรู้เชิงประจักษ์ที่เป็นแนวทางปฏิบัติส่วนบุคคล ยังขาดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตรวจสอบเชิงวิชาการ ไม่สามารถอธิบายเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติได้เช่นการแพทย์ระบบอื่น ทำให้ความรู้ของการแพทย์แผนไทยขาดความเป็นวิชาการและไม่ร่วมสมัยกับยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะภาษาไทยโบราณ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาของนักศึกษาแพทย์แผนไทยยุคปัจจุบัน จึงเกิดปัญหาในการใช้องค์ความรู้การแพทย์แผนไทยทั้งในแง่การเรียนการสอนแพทย์แผนไทยระดับปริญญาที่ต้องทำงานและสื่อสารกับบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ รวมทั้งในแง่การประกอบวิชาชีพของแพทย์แผนไทยที่ต้องสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยในยุคปัจจุบัน ซึ่งองค์ความรู้การแพทย์แผนไทยในปัจจุบันจำเป็นต้องสามารถอธิบายเทียบเคียงได้กับการแพทย์แผนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังขาดการเทียบเคียงกับพหุวิทยาการใหม่ๆ โดยเฉพาะองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์การแพทย์แผนปัจจุบัน

วิทยาลัยการแพทย์ฯ ในฐานะที่เป็นสถาบันวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงสาขาการแพทย์แผนไทยที่บุกเบิกการผลิตแพทย์แผนไทยระดับปริญญา จึงต้องเร่งศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้การแพทย์แผนไทยดั้งเดิมให้เป็นองค์ความรู้การแพทย์แผนไทยสากล ในรูปแบบตำราวิชาการที่ร่วมสมัยและมีมาตรฐานคุณภาพเหมาะสมที่จะใช้สอนในระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการผลิตบัณฑิตแพทย์แผนไทยที่มีสมรรถนะในการแข่งขัน โดยในช่วง ๑๘ ปีที่ผ่านมา ได้ดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้และตำราการแพทย์แผนไทยที่ร่วมสมัยได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งในขั้นสอบขึ้นทะเบียนวิชาชีพ ขั้นการปฏิบัติการรักษาโรคบางโรคที่สามารถอธิบายความเชื่อมโยงกับทฤษฎี และขั้นประกอบการคลินิก จึงส่งผลให้บัณฑิตแพทย์แผนไทยของวิทยาลัยการแพทย์ฯ มีสมรรถนะในการแข่งขันประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยเชิงระบบได้ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในยุค COVID-๑๙ ทำให้วิทยาลัยการแพทย์ฯ จำเป็นต้องเร่งดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และตำราการแพทย์แผนไทยเชิงวิชาการให้ร่วมสมัยอีกเป็นจำนวนมาก

(๒) มีความเสี่ยงด้านงบประมาณที่อาศัยรายได้หลักจากการจัดการศึกษาเพียงสาขาเดียว เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับจำนวนอัตราการเกิดลดลงประกอบกับปัญหาเศรษฐกิจและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อโอกาสในการศึกษาต่อในสถานศึกษาแต่ละระดับลดลงเท่าตัว โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาในหลักสูตรหรือสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพหรือวิทยาศาสตร์การแพทย์ มีจำนวนผู้เรียนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับด้านสังคมศาสตร์ ขณะที่จำนวนที่นั่งในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้นเท่าตัว รวมทั้งสถาบันการศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยและสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ในการรับรองของสภาการแพทย์แผนไทยที่มีถึง ๓๐ สถาบัน กระจายทุกภาคทั่วประเทศ ทำให้เกิดวิกฤตการณ์แข่งขันการรับนักศึกษาอย่างดุเดือดประกอบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรน่า (COVID-19)

เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิทยาลัยการแพทย์ฯ ทำให้จำนวนนักศึกษาแพทย์แผนไทยลดลงเกือบเท่าตัว โดยเฉพาะนักศึกษาจากต่างจังหวัดหรือต่างภูมิภาคจะเลือกเรียนใกล้บ้านมากขึ้น ซึ่งโดยปกติเป้าหมายการรับนักศึกษาของวิทยาลัยการแพทย์ฯ รุ่นละไม่เกิน ๙๐ คน มาจากทุกภาคทั่วประเทศเฉลี่ยรุ่นละ ๓๐-๔๐ จังหวัด แบ่งเป็นภาคเหนือประมาณ ๑ ใน ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ ๑ ใน ๓ และภาคอื่นๆ อีกประมาณ ๑ ใน ๓ แต่เมื่อเกิดผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้สามารถรับนักศึกษาได้รุ่นละ ๔๕-๖๐ คน แบ่งเป็นภาคเหนือประมาณ ๑ ใน ๒ และภาคอื่นๆ อีกประมาณ ๑ ใน ๒ รวมทั้งความเสี่ยงที่นักศึกษาปัจจุบันจะยุติการเรียนเพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านค่าครองชีพและออกไปทำงานหารายได้ช่วยครอบครัวซึ่งได้รับผลกระทบจากพิษเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบให้อัตราการ Drop out สูงขึ้น สถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบงบประมาณในการบริหารองค์กรที่จะได้รับจัดสรรคืนเงินรายได้จากค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีจำนวนลดลงแปรผันตามจำนวนนักศึกษา

(๓) ยังขาดงบประมาณการลงทุนครุภัณฑ์เพื่อรองรับความพร้อมของห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ โรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย โรงงานสาธิตอุตสาหกรรมยาไทย ที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรน่า (COVID-19) เช่น เครื่องมืออุปกรณ์มาตรฐานสำหรับการสอนแบบออนไลน์ เครื่องมืออุปกรณ์มาตรฐานสำหรับให้คำปรึกษาปัญหาสุขภาพแบบออนไลน์ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและการฝึกปฏิบัติหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพเฉพาะราย เป็นต้น รวมทั้งยังขาดเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมการแพทย์แผนไทยให้ร่วมสมัยกับวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือการแพทย์แผนปัจจุบันสำหรับการคัดกรองและการตรวจวินิจฉัยโรคให้มีความแม่นยำ

(๔) อัตราส่วนคุณวุฒิปริญญาเอกและตำแหน่งวิชาการของอาจารย์ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการอุดมศึกษา โดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ที่มีคุณวุฒิปริญญาเอกและตำแหน่งวิชาการสาขาการแพทย์แผนไทย ขณะที่สถานการณ์ปัจจุบันในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต ยังขาดแคลนแม้กระทั่งอาจารย์ที่มีคุณวุฒิตรงสาขาทั้งคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาการแพทย์แผนไทย (พท.บ.) ที่ต้องมีใบประกอบวิชาชีพทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การนวดไทย และการผดุงครรภ์ไทย และคุณวุฒิระดับปริญญาโทสาขาการแพทย์แผนไทยยิ่งขาดแคลน

สืบเนื่องจากสภาพปัญหาความขาดแคลนอาจารย์สอนแพทย์แผนไทยของวิทยาลัยการแพทย์ฯ และยังขาดความเชื่อมต่อระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิอาวุโสที่มีความรอบรู้แบบพหุวิทยาการทางการแพทย์แผนไทยมาเป็นพี่เลี้ยงให้กับบุคลากรที่เป็นอาจารย์แพทย์แผนไทยรุ่นใหม่ในการขับเคลื่อนองค์กร ดังนั้น ในช่วงแรกๆ ที่ไม่มีอาจารย์ผู้สอนวิชาชีพการแพทย์แผนไทยที่มีวุฒิการศึกษาด้านการแพทย์แผนไทยโดยตรง วิทยาลัยการแพทย์ฯ ต้องใช้วิธีเชิญผู้รู้ในแต่ละเรื่องมาช่วยสอนแบบวิทยากรควบคู่กับการให้ทุนแก่นักศึกษาที่เรียนดีจนได้บัณฑิตแพทย์แผนไทยรุ่นแรกของประเทศกลับมาเป็นอาจารย์ช่วยสอนในรุ่นต่อๆ มา ดังนั้น เพื่อให้มีอาจารย์วิชาชีพการแพทย์แผนไทยระดับปริญญาโทและเอกตามมาตรฐานการอุดมศึกษา วิทยาลัยการแพทย์ฯ จำเป็นต้องพัฒนาคุณวุฒิอาจารย์โดยการเปิดสอนหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตขึ้นเองโดยเน้นหลักสูตรแบบวิจัย เพราะยังไม่มีสถาบันอุดมศึกษาใดในประเทศไทยที่เปิดสอนหลักสูตรดังกล่าว ภายใต้ข้อจำกัดของอัตรากำลังและภารกิจของหน่วยงานจึงต้องเรียนแบบนอกเวลา (ภาคพิเศษ) ทำให้ค่อนข้างใช้เวลานานในการสร้างอาจารย์วิชาชีพการแพทย์แผนไทยระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ขณะเดียวกัน แม้แต่อาจารย์ในสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ (Pre-clinic) ก็ยังต้องใช้เวลาในการปรับกระบวนการสอนและเนื้อหาให้เข้าใจและเข้าถึงความต้องการของการแพทย์แผนไทย สถานการณ์ดังกล่าวทำให้วิทยาลัยการแพทย์ฯ มีภาระที่ต้องสร้างทั้งอาจารย์และบัณฑิตควบคู่กับเนื้อหาวิชาการไปพร้อมกัน จนกระทั่งสามารถพัฒนาคุณวุฒิอาจารย์แพทย์แผนไทยระดับปริญญาโท

ได้ตามมาตรฐานกรอบคุณวุฒิสาขาการแพทย์แผนไทยระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นมาตรฐานของหลักสูตรปริญญาตรีวิชาชีพที่ร่วมกำหนดจากทั้งมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานการอุดมศึกษา

(๕) ความต่อเนื่องของการพัฒนาองค์กร ได้แก่ งานสำนักงานคณบดีซึ่งเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจทั้ง ๔ ได้แก่ งานจัดการศึกษา งานโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย งานโรงงานสาธิตอุตสาหกรรมยาไทย งานฟาร์มสาธิตเภสัชเกษตร โดยที่ผ่านมาสามารถดำเนินการพัฒนาองค์กรมาได้ประมาณร้อยละ ๗๐ ยังจำเป็นต้องขับเคลื่อนภารกิจที่เหลือ สรุปได้ดังนี้

(๕.๑) งานสำนักงานคณบดี ซึ่งมีภาระที่ต้องสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันในการประกอบวิชาชีพ ยังประสบปัญหาดังนี้

- อัตราส่วนคุณวุฒิปริญญาเอกและตำแหน่งวิชาการของอาจารย์ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการอุดมศึกษา
- อัตราส่วนในการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนวิชาการยังมีน้อย
- การบำรุงรักษาและซ่อมแซม อาคารสถานที่และภูมิทัศน์ ใช้งบประมาณค่อนข้างสูง
- ยังขาดแคลนครุภัณฑ์ประกอบห้องปฏิบัติการ เช่น ห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์เลือด ห้องปฏิบัติการจุลินทรีย์ ห้องปฏิบัติการทางพฤกษเคมีที่ตรวจได้ทั้งคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพร คุณภาพดินและคุณภาพน้ำเพื่อรองรับการผลิตบัณฑิต การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการแพทย์แผนไทยใหม่ๆ

(๕.๒) งานจัดการศึกษา ซึ่งมีโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย โรงงานสาธิตอุตสาหกรรมยาไทย ฟาร์มสาธิตเภสัชเกษตรเป็นฐานปฏิบัติการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนักศึกษา รวมทั้งวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้นวัตกรรมทางการแพทย์แผนไทยใหม่ๆ ยังประสบปัญหาดังนี้

- หลักสูตรระดับปริญญาตรี ที่จัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพเพียงหลักสูตรเดียวคือหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิตสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย ยังขาดความหลากหลายของหลักสูตร เช่น หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น หลักสูตรการฝึกอบรมต่อเนื่อง หลักสูตรฝึกอบรมอุตสาหกรรมยาไทย
- หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษายังมีภาระที่จะต้องจัดการศึกษาทั้งหลักสูตรภาคปกติ (Full time) เรียนวันจันทร์-ศุกร์ และหลักสูตรภาคพิเศษ (Part time) เรียนวันเสาร์-อาทิตย์ เพื่อพัฒนาคุณวุฒิของอาจารย์ภายในของวิทยาลัยการแพทย์ฯ และยังต้องพัฒนาคุณวุฒิของอาจารย์ให้กับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่เปิดสอนด้านการแพทย์แผนไทยกว่า 30 แห่ง ซึ่งยังขาดแคลนอาจารย์ทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

(๕.๓) โรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย ยังต้องเร่งวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการแพทย์แผนไทยในการรักษาโรคใหม่ๆ เช่น โรคติดเชื้อ โรคมะเร็ง เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนากระบวนการตรวจวินิจฉัยโรคที่แม่นยำ

(๕.๔) โรงงานสาธิตอุตสาหกรรมยาไทย ยังต้องเร่งพัฒนารูปแบบและผลิตภัณฑ์ใหม่ๆซึ่งต้องใช้การลงทุนสูง

(๕.๕) ฟาร์มสาธิตเภสัชเกษตร ยังขาดแคลนแหล่งเพาะพันธุ์ขยายพันธุ์พืชสมุนไพรและเครื่องมือในการตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบสมุนไพรที่ได้มาตรฐาน ซึ่งต้องใช้การลงทุนสูง

ส่วนที่ ๒ สภาวการณ์ในปัจจุบัน

สภาวการณ์ในปัจจุบันของวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้มาจากการทบทวนผลการดำเนินภารกิจตามยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก ในระยะ ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งดำเนินการตามมาตรา ๗ และ มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.๒๕๔๗ พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๕๖ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) รวมทั้งการประมวลสถานการณ์ทางสังคมโดยเฉพาะด้านการศึกษาและการสาธารณสุข เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบัน ที่สอดรับกับนโยบายการพัฒนาประเทศด้วยนวัตกรรมภูมิปัญญาของชาติด้านการแพทย์แผนไทย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ประเทศไทย ยุค ๔.๐ ที่มีเป้าหมายในการพึ่งพาตนเอง ลดการนำเข้า และพัฒนาสังคมไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ โดยสามารถประมวลสภาวการณ์ที่เป็นทั้งโอกาสและปัญหาอุปสรรคข้อจำกัดในปัจจุบัน อันนำมาสู่นโยบายเพื่อการพัฒนาวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือกในช่วง ๔ ปีข้างหน้า (พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๗) ดังนี้

(๑) สภาวการณ์ที่เป็นโอกาสของการพัฒนา

(๑.๑) ศักยภาพของวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จากการสั่งสมประสบการณ์และผลการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนภารกิจทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับประเทศมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา ๑๘ ปี ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาองค์กรต่อไป ดังนี้

(๑.๑.๑) ด้านสถานภาพและบทบาทขององค์กร

- วิทยาลัยการแพทย์ฯ มีสถานะเป็นสถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยในการรับรองของคณะกรรมการวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ตามมาตรา ๓๓(๑)(ข) ของพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.๒๕๔๒ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ปี พ.ศ.๒๕๔๕ เพื่อเป็นผู้นำการบุกเบิกการผลิตบัณฑิตแพทย์แผนไทยวิชาชีพระดับปริญญาตรี (๔ ปี) ซึ่งมีสิทธิ์สอบขึ้นทะเบียนใบประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยพร้อมกันทั้ง ๔ ประเภท ได้แก่ เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การนวดไทย และการผดุงครรภ์ไทย เป็นแห่งแรกของประเทศ จนกระทั่งปัจจุบันเปลี่ยนเป็นสถาบันการศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทยที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรองตามมาตรา ๑๒(๒)(ข) ของพระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๕๖ และได้รับโอกาสเป็นตัวแทนสถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยฯ ร่วมผลักดันการปฏิรูปการแพทย์แผนไทยจนถูกกำหนดให้เป็นแนวนโยบายแห่งรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน อีกทั้งยังได้รับความไว้วางใจจากภาคีเครือข่ายสถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยฯ ซึ่งมีจำนวนถึง ๒๐ สถาบัน ได้รับเลือกเป็นทั้งอนุกรรมการวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและกรรมการสภาการแพทย์แผนไทย ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพการแพทย์แผนไทยระดับปริญญาให้เทียบเคียงมาตรฐานวิชาชีพอื่น

- วิทยาลัยการแพทย์ฯ เป็นส่วนราชการระดับคณะวิชาใหม่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตามกฎกระทรวงจัดตั้งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๘ ซึ่งมีพันธกิจสำคัญในการจัดการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาท้องถิ่น โดยเป็นผู้นำการบุกเบิกการผลิตบัณฑิตแพทย์แผนไทยทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกเป็นแห่งแรกของประเทศ รวมเป็นจำนวนเกือบ ๑,๕๐๐ คน กระจายอยู่ทั่วประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้การแพทย์แผนไทยเชิงระบบให้ร่วมสมัย ทันสมัย และนำสมัยเพื่อเป็นทางเลือกให้กับประชาชน ภายใต้ระบบและกลไกสนับสนุนกรอบอัตรากำลังและงบประมาณแผ่นดินตามสิทธิ์ของส่วนราชการประเภทหน่วยงานจัดการศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ด้วยสถานภาพดังกล่าว

ทำให้วิทยาลัยการแพทย์ฯ เป็นกลไกภาครัฐด้านวิชาการที่ค่อนข้างมี ความมั่นคงและสามารถยืนหยัดสร้างองค์ความรู้และสร้างกำลังคนวิชาชีพเฉพาะทางสาขาการแพทย์แผนไทยที่มีสมรรถนะสูงเพื่อไปส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพระบบการแพทย์แผนไทยของประเทศ โดยเฉพาะระบบบริการทางการแพทย์แผนไทยที่มีมาตรฐาน ระบบยาและผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และปลอดภัยเป็นที่น่าเชื่อถือ รวมทั้งเสริมสร้างบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพึ่งพาการดูแลสุขภาพตนเองและชุมชนด้วยภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยที่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

- วิทยาลัยการแพทย์ฯ มีพัฒนาการมาจากทั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาการแพทย์พื้นบ้าน และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.ภาค) จึงทำให้วิทยาลัยการแพทย์ฯ เป็นสถาบันการศึกษาที่ได้สั่งสมต้นทุนและประสบการณ์วิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับทั้งระดับภาค ระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับสากล ตลอดจนมีความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาการแพทย์พื้นบ้านและสมุนไพรร่วมกับเครือข่ายประเทศเพื่อนบ้านลุ่มน้ำโขง จนเกิดเป็นเวทีวิชาการเครือข่ายการแพทย์พื้นบ้านลุ่มน้ำโขง ซึ่งวิทยาลัยการแพทย์ฯ เป็นเจ้าภาพจัดประชุม ๒ ครั้งแรกที่เชียงราย ครั้งที่ ๓ โรงพยาบาลการแพทย์ไตสิบสองปันนาเป็นเจ้าภาพจัดที่เมืองจิ่งหง ครั้งที่ ๔ มหาวิทยาลัยการแพทย์หยุนหนานโดยการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนเป็นเจ้าภาพจัดที่คุนหมิง และครั้งที่ ๕ กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยฯ กระทรวงสาธารณสุข ในนามรัฐบาลไทยรับเป็นเจ้าภาพจัด นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาจึงกลายเป็นเวทีวิชาการด้านการแพทย์พื้นบ้านที่ประเทศอาเซียน+จีนหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดสืบเนื่องต่อมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเข้าร่วมเป็น Collaborating Institute on Traditional Medicine and Herbs Networking (Herbal Net) ของ WHO และเป็นตัวอย่างการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (Intangible Cultural Heritage: ICH) ของ ACCU-UNESCO

เหล่านี้เป็นต้นทุนทางปัญญา (ภูมิปัญญา) ขององค์กรที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์บุกเบิกงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้านการแพทย์พื้นบ้าน โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) อย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๒-๒๕๕๒ เพื่อดำเนินภารกิจการวิจัยและพัฒนาภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านล้านนาเพื่อจัดระบบองค์ความรู้การแพทย์พื้นบ้านล้านนาขยายผลสู่การจัดระบบองค์ความรู้การแพทย์ชนเผ่าภาคเหนือ ๕ เผ่า ซึ่งเป็นรากฐานและแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้การแพทย์แผนไทยดั้งเดิมสู่องค์ความรู้การแพทย์แผนไทยสากลให้ร่วมสมัย โดยอาศัยภารกิจจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับบัณฑิตศึกษาในรูปแบบวิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ของนิสิตแพทย์แผนไทยระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ในปัจจุบันเป็นจำนวนกว่า ๗๐ เรื่อง เป็นกลไกสำคัญเพื่อศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้การแพทย์แผนไทยดั้งเดิม ซึ่งเป็นองค์ความรู้เชิงประสบการณ์หรือวิธีการปฏิบัติให้เป็นองค์ความรู้เชิงวิชาการที่ครอบคลุมและสอดคล้องทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยสามารถเทียบเคียงได้กับองค์ความรู้การแพทย์แผนปัจจุบันหรือการแพทย์แผนดั้งเดิมอื่นๆ

(๑.๑.๒) ด้านศักยภาพของบุคลากรประจำองค์กร ทั้งบุคลากรสาย ก. (อาจารย์) จำนวน ๔๘ อัตรา และบุคลากรสาย ค. (เจ้าหน้าที่) จำนวน ๑๔ อัตรา รวมเป็น ๖๒ อัตรา โดยเฉพาะบุคลากรสาย ก. ที่เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิต (พท.บ.) สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นหลักสูตรวิชาชีพจึงต้องมีอัตราส่วนของจำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานวิชาการและมาตรฐานวิชาชีพ คือ อัตราส่วนของจำนวนอาจารย์ต่อนักศึกษาเฉลี่ยตลอดหลักสูตร (๔ ปี) ไม่เกิน ๑ ต่อ ๘ และในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ ไม่เกิน ๑ ต่อ ๔ และต้องมีคุณวุฒิระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกสาขาตรงหรือสาขาสัมพันธ์ โดยแบ่งเป็นอาจารย์วิชาชีพการแพทย์แผนไทย (Clinic) ที่มีใบประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยครบทั้ง ๔ ด้าน (เวชกรรมไทย เภสัชกรรมไทย การนวดไทย การผดุงครรภ์ไทย) จำนวน ๓๖ คน และอาจารย์พื้นฐานวิชาชีพการแพทย์แผนไทย (Pre-clinic) ทั้งด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาการแพทย์ และด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์

จำนวน ๑๒ คน ที่มีพื้นฐานเป็นกลุ่มบุคลากรสหวิชาชีพทางการแพทย์แผนปัจจุบัน อาทิ พยาบาลวิชาชีพ นักเทคนิคการแพทย์ นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด เป็นต้น

(๑.๑.๓) ด้านโครงสร้างทางกายภาพของอาคารสถานที่ ทั้งห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ โรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย โรงงานสาธิตอุตสาหกรรมยาไทย ฟาร์มสาธิตเภสัชเกษตร ยานพาหนะ ตลอดจนวัสดุครุภัณฑ์การเรียนการสอนที่ได้รับการอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินและเงินรายได้จากค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ได้รับจัดสรรคืนจากมหาวิทยาลัยประมาณร้อยละ ๖๐ ที่วิทยาลัยการแพทย์ฯ ได้ทะยอยลงทุนสั่งสมมาเป็นระยะเวลา ๑๘ ปี ทำให้สามารถรองรับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตและผลิตกำลังคนสาขาแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพทุกระดับ รวมทั้งการพัฒนางานวิจัยและการสร้างนวัตกรรมการแพทย์แผนไทยและผลิตภัณฑ์สมุนไพร ตลอดจนการบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนท้องถิ่นในฐานะเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับระบบการแพทย์แผนไทย ระบบยาไทย และระบบข้อมูลสมุนไพรอย่างครบวงจร

(๑.๑.๔) ด้านเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาการแพทย์แผนไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลา ๑๘ ปี โดยเฉพาะเครือข่ายการศึกษาภายในประเทศในรูปแบบการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education: CWIE) ที่มีทั้งภาคีเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตแพทย์แผนไทยและพัฒนากำลังคนด้านการแพทย์แผนไทย รวมทั้งร่วมสร้างองค์ความรู้หรือนวัตกรรมทางการแพทย์แผนไทยระหว่างสถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษา (โรงเรียนระดับประถมและระดับมัธยม) สถาบันครอบครัว (นักเรียนหรือนักศึกษาและผู้ปกครอง) หน่วยงาน องค์กร หรือสถานประกอบการภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเครือข่ายผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยในชุมชนท้องถิ่น ให้มีความเข้าใจและเล็งเห็นคุณค่าและความคุ้มค่าในการลงทุนเพื่อการศึกษาและมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะแก่บัณฑิตแพทย์แผนไทยจนสามารถไปสร้างงาน สร้างรายได้ทั้งในลักษณะไปประกอบการคลินิกส่วนตัวหรือร่วมกับครอบครัว หรือไปรับจ้างประกอบการวิชาชีพในสถานประกอบการภาครัฐหรือเอกชนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

(๑.๒) ความเฉพาะทางของวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ซึ่งได้รับสิทธิ์ผูกขาดในการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยตามกฎหมาย จึงทำให้บัณฑิตแพทย์แผนไทยที่สอบขึ้นทะเบียนได้สามารถประกอบวิชาชีพอิสระภายใต้กฎหมายวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ.๒๕๕๖ พระราชบัญญัติสถานพยาบาล ฉบับที่ ๔ พ.ศ.๒๕๕๙ พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.๒๕๖๒ ฯลฯ ที่ให้สิทธิ์ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประกอบการได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยมีสภาการแพทย์แผนไทยซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพกำกับดูแลในฐานะสมาชิก จึงเป็นโอกาสในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะของบัณฑิตแพทย์แผนไทยให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันถึงขั้นไปสร้างงานหรือประกอบกิจการวิชาชีพเองได้หรือประกอบกิจการร่วมกับครอบครัวเครือญาติในชุมชนได้ด้วย ดังนั้นจึงไม่มีคำว่าตกงานอยู่ในสารบบของบัณฑิตแพทย์แผนไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการตัดสินใจของผู้เรียนยุคปัจจุบัน

(๑.๓) ความต้องการกำลังคนสาขาการแพทย์แผนไทยของแหล่งงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่กว้างขวางและหลากหลายมากขึ้น แบ่งเป็น

- หน่วยงานรัฐภาคบริการ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม ที่ดำเนินการส่งเสริมและผลักดันให้มีตำแหน่งและอัตราเพื่อบรรจุเป็นพนักงานกระทรวงหรือข้าราชการตำแหน่งแพทย์แผนไทยปฏิบัติการ แพทย์แผนไทยชำนาญการ และแพทย์แผนไทยชำนาญการพิเศษประจำคลินิกหรือโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย

- หน่วยงานรัฐภาควิชาการ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ที่เริ่มดำเนินการส่งเสริมและผลักดันให้มีตำแหน่งข้าราชการครูสาขาการแพทย์แผนไทยในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนการศึกษาพิเศษ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในตำแหน่งอาจารย์ประจำหลักสูตรการแพทย์แผนไทยบัณฑิตในสถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยที่สภาการแพทย์แผนไทยรับรองซึ่งมีแนวโน้มขอการรับรองมากกว่า ๒๐ สถาบัน หรือแพทย์แผนไทยปฏิบัติการในคลินิกหรือโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยในสถาบันอุดมศึกษา

- สถานประกอบการเอกชนทั้งสถานพยาบาลระดับคลินิกและโรงพยาบาลเอกชน ร้านขายยาสมุนไพร หรือร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพร โรงงานอุตสาหกรรมยาไทย

(๑.๔) รัฐกำหนดทิศทาง นโยบาย และเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาประเทศด้วยแพทย์แผนไทยอย่างจริงจังมากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต ทำให้ทิศทางการพัฒนาระบบการแพทย์แผนไทยมีมาตรฐานและคุณภาพเป็นที่ยอมรับและเป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะนโยบายการปฏิรูปประเทศด้วยนวัตกรรมภูมิปัญญาของชาติด้านการแพทย์แผนไทย ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ประเทศไทยยุค ๔.๐ ที่มีเป้าหมายในการพึ่งพาตนเอง ลดการนำเข้า และพัฒนาสังคมไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) โดยขับเคลื่อนการดำเนินงานเชิงบูรณาการตามนโยบายสู่แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของหน่วยงานภาครัฐตั้งแต่ระดับกระทรวง กรม กองที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและพันธกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาที่กำหนดในแผนการศึกษาและแผนอุดมศึกษา ระยะยาว ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) และยุทธศาสตร์ด้านการสาธารณสุข โดยเฉพาะประเด็นการปฏิรูปการแพทย์แผนไทยและระบบยาสมุนไพรแห่งชาติสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิปัญญาไท สุขภาพวิถีไท ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) และแผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนาสมุนไพรไทย ฉบับที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ซึ่งมีเป้าหมายนำการแพทย์แผนไทยเป็นทางเลือกในการลดค่าใช้จ่ายของระบบบริการสุขภาพให้ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ต่อปี จึงเป็นโอกาสในการดำเนินงานความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายดังกล่าว

(๑.๕) วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะปัญหาโรคเรื้อรังและปัญหาสุขภาพที่มักเกิดในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับข้อจำกัดต่างๆ ในการตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพของระบบการแพทย์กระแสหลัก ส่งผลให้เกิดกระแสการแพทย์ทางเลือกในแนวธรรมชาติบำบัด ด้วยการหันกลับมาพึ่งพาการแพทย์แผนไทยเป็นทางเลือกในการแก้ปัญหาสุขภาพเพื่อลดภาระและค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ หรือแม้กระทั่งสถานการณ์ของโรคอุบัติใหม่หรือโรคอุบัติซ้ำ เช่น การระบาดของโรคไวรัสโคโรน่า (COVID-19) ที่เน้นมาตรการป้องกัน เฝ้าระวัง และสร้างเสริมภูมิคุ้มกันของร่างกายให้แข็งแรงผ่านวิถีการอยู่การกินเป็นสำคัญ

จึงเป็นโอกาสและเป็นความท้าทายของสถาบันการศึกษาการแพทย์แผนไทยที่จะเร่งศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้หรือนวัตกรรม การสร้างบัณฑิตและผลิตกำลังคนสาขาการแพทย์แผนไทยให้มีศักยภาพและขีดความสามารถที่จะช่วยแก้ปัญหาสุขภาพดังกล่าวได้ รวมทั้งการส่งเสริมสมรรถนะให้มีบทบาทถ่ายทอดภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านที่ประชาชนสามารถนำไปใช้พึ่งพาการดูแลสุขภาพด้วยตนเอง นอกจากจะเป็นการประหยัดหรือลดค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพภาคประชาชนแล้ว ยังสามารถขยายผลสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะปลูกและผลิตวัตถุดิบพืชสมุนไพรที่มีคุณภาพสำหรับใช้เป็นยา

รักษาโรคในคลินิกการแพทย์แผนไทยและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรชุมชน ซึ่งกลไกสำคัญในการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับตนเองและคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

(๒) สภาวการณ์ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนา

(๒.๑) องค์ความรู้การแพทย์แผนไทยดั้งเดิมยังจำเป็นต้องเร่งพัฒนาให้เป็นองค์ความรู้การแพทย์ไทยสากลที่สามารถเชื่อมโยงและเทียบเคียงได้กับองค์ความรู้การแพทย์แผนปัจจุบัน

(๒.๒) สถานการณ์จำนวนผู้เรียนระดับมัธยมปลายลดลงเท่าตัว ส่งผลต่อจำนวนผู้เข้าศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยลดลงเท่าตัว โดยเฉพาะในหลักสูตรหรือสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพหรือวิทยาศาสตร์การแพทย์มีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับด้านสังคมศาสตร์ ขณะที่จำนวนที่นั่งในสถาบันอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้นเท่าตัว ทำให้เกิดวิกฤตการณ์แข่งขันการรับนักศึกษาอย่างดุเดือด ประกอบกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรน่า (COVID-19) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งจำนวนนักศึกษาที่จะเข้าเรียน โดยเฉพาะนักศึกษาที่ต้องเดินทางมาจากต่างจังหวัดหรือต่างภูมิภาค ข้อจำกัดในการคัดเลือกนักศึกษา รวมทั้งความเสี่ยงที่นักศึกษาปัจจุบันจะยุติการเรียนเพื่อลดค่าใช้จ่ายและออกไปทำงานหารายได้ช่วยครอบครัวซึ่งได้รับผลกระทบจากพิษเศรษฐกิจ สถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบงบประมาณในการบริหารองค์กรที่จะได้รับจัดสรรคืนเงินรายได้จากค่าธรรมเนียมการศึกษามีจำนวนลดลงตามจำนวนนักศึกษา

(๒.๓) ยังขาดแคลนครุภัณฑ์ประกอบห้องปฏิบัติการ เช่น ห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์เลือด ห้องปฏิบัติการจุลินทรีย์ ห้องปฏิบัติการทางพฤกษเคมีที่ตรวจได้ทั้งคุณภาพวัตถุดิบสมุนไพร คุณภาพดินและคุณภาพน้ำ เพื่อรองรับการผลิตบัณฑิต การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการแพทย์แผนไทยใหม่ๆ

(๒.๔) อาจารย์ส่วนใหญ่ยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความเชี่ยวชาญทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพและการเร่งพัฒนาคุณวุฒิระดับปริญญาเอกหรือการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการที่สูงขึ้น เพื่อสามารถรองรับภารกิจขององค์กรได้อย่างเต็มศักยภาพ

(๒.๕) ขาดความเชื่อมต่อระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิอาวุโสที่มีความรอบรู้แบบพหุวิทยาการทางการแพทย์แผนไทยมาเป็นพี่เลี้ยงให้กับบุคลากรที่เป็นอาจารย์แพทย์แผนไทยรุ่นใหม่ในการขับเคลื่อนองค์กร

(๒.๖) ความเสี่ยงของความต่อเนื่องของการพัฒนาองค์กร ได้แก่ งานสำนักงานคณบดีซึ่งเป็นหน่วยสนับสนุนการดำเนินงานตามภารกิจทั้ง ๔ ได้แก่ งานจัดการศึกษา งานโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย งานโรงงานสาธิตอุตสาหกรรมยาไทย งานฟาร์มสาธิตเภสัชเกษตร โดยที่ผ่านมาสามารถดำเนินการพัฒนาองค์กรมาได้ประมาณร้อยละ ๗๐ ซึ่งยังจำเป็นต้องอาศัยผู้นำองค์กรที่เป็นผู้ร่วมบุกเบิกและพัฒนาองค์กรมาตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ ๓ นโยบายเพื่อการพัฒนาวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก ระยะ ๔ ปี (พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๗)

แม้ว่าการบริหารวิทยาลัยการแพทย์ฯ ที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ๑๘ ปี ได้ดำเนินภารกิจตามสถานภาพและบทบาทของหน่วยงานทั้งการสร้างองค์กร สร้างคน สร้างความรู้ ที่จำเป็นต้องทำควบคู่ทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับประเทศ ท่ามกลางสภาวการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีพ.ศ.๒๕๖๓ เกิดวิกฤติการณ์การระบาดของโรคไวรัสโคโรน่า (COVID-19) ที่เป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคปัญหาต่อการพัฒนา ภายใต้ข้อจำกัดตามกรอบของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้วิทยาลัยการแพทย์ฯ จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อสามารถขับเคลื่อนภารกิจการบริหารหน่วยงานแบบบูรณาการภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่เชื่อมโยงพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิตร่วมกับการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ การบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนท้องถิ่น การทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านล้านนา โดยอาศัยเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่สิ่งเหล่านี้นับเป็นความท้าทายในการบริหารงานวิทยาลัยการแพทย์ฯ ในช่วง ๔ ปีข้างหน้า (พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๗)

ดังนั้น การกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาวิทยาลัยการแพทย์พื้นบ้านและการแพทย์ทางเลือก ในระยะ ๔ ปีข้างหน้า (พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๗) นี้ จึงได้มาจากการประมวลปัญหาและสภาวการณ์ในปัจจุบัน และสอดคล้องกับกรอบทิศทางที่กำหนดเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายในช่วง ๔ ปีข้างหน้า (พ.ศ.๒๕๖๔-๒๕๖๗) ซึ่งครอบคลุมยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) ยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการสาธารณสุขด้านการแพทย์แผนไทยที่มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นกรอบและทิศทางในการสรรหาคณบดี ดังนี้

(๑) สานต่อและต่อยอดภารกิจการจัดการศึกษาเฉพาะทางสาขาการแพทย์แผนไทยทุกระดับทั้ง Degree และ Non-degree เพื่อสร้างบัณฑิตและผลิตกำลังคนสาขาการแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพและสมรรถนะในการแข่งขันท่ามกลางวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในยุคหลัง COVID-๑๙ รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(๒) สานต่อและต่อยอดภารกิจการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการแพทย์แผนไทยให้ร่วมสมัย ทันสมัย และนำสมัย เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต เป็นทางเลือกให้กับประชาชน ควบคู่กับภารกิจบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนท้องถิ่น

(๓) สานต่อและต่อยอดภารกิจการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้านสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ที่บูรณาการกับการจัดการศึกษา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ ภายใต้ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและสอดคล้องกับหลักพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals)

(๔) พัฒนาเครือข่ายสหกิจศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านทักษะและสมรรถนะการทำงาน (Work Integrated Skill) และมีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการ (Startup Entrepreneur) ในอนาคต

(๕) เพิ่มขีดความสามารถในการรักษาโรคใหม่ๆ เช่น โรคติดเชื้อ โรคมะเร็ง ฯลฯ ให้กับบัณฑิตแพทย์แผนไทยของวิทยาลัยการแพทย์ฯ เพื่อเพิ่มสมรรถนะและความสามารถในการแข่งขัน

(๖) สานต่อและต่อยอดเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างประเทศที่มีมานานกว่า ๑๘ ปี โดยเฉพาะภารกิจการจัดประชุมเวทีเครือข่ายพุทธศาสตร์การแพทย์ (Buddhist Medicine Forum) และเวทีเครือข่ายการแพทย์และสมุนไพรลุ่มน้ำโขง รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนภายในประเทศ เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการรับใช้สังคมและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

(๗) สานต่อและต่อยอดภารกิจการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารงานตามโครงสร้างภารกิจของวิทยาลัยการแพทย์ฯ ซึ่งครอบคลุมทั้งงานจัดการศึกษา งานโรงพยาบาลสาธิตการแพทย์แผนไทย งานโรงงานสาธิตอุตสาหกรรมยาไทย และงานฟาร์มสาธิตเภสัชเกษตร ให้มีความคล่องตัวและเชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์ทั้งระบบระหว่างหน่วยงานภายในองค์กรและหน่วยงานภายนอกองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรสู่ความเป็นเลิศทางการแพทย์แผนไทยเชิงระบบ โดยสามารถขับเคลื่อนพันธกิจที่บูรณาการทั้งการจัดการศึกษาร่วมกับการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม การบริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านล้านนา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต

(๘) สานต่อและต่อยอดภารกิจการพัฒนาระบบและกลไกการบริหารบุคคลของวิทยาลัยการแพทย์ฯ ที่มีความเหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานจัดการศึกษาสาขาการแพทย์แผนไทย ภายใต้หลักธรรมาภิบาล และมุ่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรตามความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน โดยเฉพาะบุคลากรสายวิชาการในรูปแบบการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มคุณวุฒิระดับปริญญาเอกหรือการเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการที่สูงขึ้น รวมทั้ง การพัฒนาสมรรถนะของผู้นำแต่ละรุ่นเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการบริหารขับเคลื่อนองค์กรร่วมกับทีมงานอย่างเข้มแข็งต่อไป

(๙) สานต่อและต่อยอดภารกิจการพัฒนาระบบรักษาความสะอาดปลอดภัยของอาคาร สถานที่ และยานพาหนะของวิทยาลัยการแพทย์ฯ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ยุคหลัง COVID-๑๙ รวมทั้งบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม ร่มรื่น เพื่อดำรงไว้ซึ่งบรรยากาศของแหล่งเรียนรู้หรือห้องเรียนธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะสวนป่าสมุนไพร (อุทยานโอสถ) ที่เป็นแหล่งสะสมพันธุ์พืชสมุนไพรลุ่มน้ำโขงไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐ ชนิด

(๑๐) รักษาระบบงบประมาณของหน่วยงานที่สมดุลทั้งงบประมาณแผ่นดินในฐานะส่วนราชการประเภทหน่วยจัดการศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพและเงินรายได้จากค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าฝึกประสบการณ์วิชาชีพซึ่งแปรผันตามจำนวนนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กระทบต่อมาตรฐานและคุณภาพการจัดการศึกษารวมทั้งเร่งพัฒนาศักยภาพองค์กรให้มีความพร้อมที่จะจัดหารายได้จากช่องทางอื่นโดยต้องสอดรับพันธกิจของวิทยาลัยการแพทย์ฯ เพื่อทดแทนรายได้จากการจัดการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์การรับนักศึกษาและวิกฤติเศรษฐกิจในยุคหลัง COVID-๑๙